

Слободан Марковић

ГЛОБАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА КРИЗА ПАТЕНТНОГ СИСТЕМА

Разматрајући глобални патентни систем са аспекта управних органа који одлучују о патентирању проналазака, аутор указује на сталну напетост између врло компликоване процедуре и стално растућег прилива пријава патената, на једној страни, и ограничених административних капацитета патентних управа, на другој страни.

После приказа главних међународних аранжмана за поједностављење стицања патента за исти проналазак у већем броју држава, објашњени су механизми који су довели до спонтаног успостављања три патентне управе: Европског завода за патенте, Завода за патенте и жигове САД и Јапанског патентног завода (тзв. патентне трилатерале), као неформалних стубова глобалног патентног система. Објашњени су ризици актуелних трендова у овим патентним управама, који се испољавају у виду нагомилавања неиспитаних пријава, продужавања рока трајања поступка патентирања, пада квалитета одлука. Констатовано је да је решење проблема у оперативној сарадњи чланова трилатерале, али да она тренутно није могућа у пуном обиму због битних разлика у процесном и материјалном патентном праву које ове патентне управе примењују. После упоредне анализе главних разлика у патентном праву САД, Јапана и Европске патентне организације, аутор изражава сумњу да ће до озбиљније хармонизације упоредног патентног права доћи путем механизма Светске организације за интелектуалну својину, већ прогностички једностране, али координисане законодавне иницијативе у том правцу у САД, Јапану и Европи.

Кључне речи: Патент. – Уговор о сарадњи у области патената. – Конвенција о издавању европских патената. – Европски завод за патенте. – Завод за патенте и жигове САД. – Јапански завод за патенте. – Трилатерална сарадња. – Међународна хармонизација патентног права. – Европска патентна мрежа.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У скоро свакој држави проналазач или његов правни следбеник може, на сопствени захтев, да стекне од надлежног органа искључиво, временски и територијално ограничено право (патент) на привредно коришћење проналаска који испуњава за то прописане услове. Укупност националних и међународних прописа који уређују ову материју, као и друштвених односа који су уређени тим прописима означавамо као „патентни систем“.

У основи, функција патентног система је да путем правне заштите проналазача обезбеди економски подстицај за техничко стваралаштво, које се узима као битан чинилац друштвеног напретка.

О патентном систему, од његовог настанка па до данас, траје дебата у којој се оспорава, односно брани друштвена оправданост привредног монопола који чини садржину патента као субјективног права.¹ Ми, међутим, у овом раду нећемо полемисати о садржини

---

1 Први закон о патентима донесен је у САД 1790. године. У 19. веку у Европи је трајала оштра дебата око оправданости патентног система. Британски парламент је, тако, у периоду од 1851. до 1872. године трипут образовао посебне комисије са задатком да испитају оправданост постојеће патентне заштите проналазача. У Холандији је од 1869. до 1910. године дошло чак до потпуне аболитије патентног система, док је у Швајцарској он уведен тек пошто је од 1849. до 1887. године пропало неколико предлога у конфедералном парламенту и на референдумима да се он уведе. (Верона, А.: Право индустријског власништва, Загреб, 1978, стр. 69.) Данашња дебата о патентном систему води се у контексту односа између развијених земаља (укључујући и земље које то нису, али имају политички разлог да их подржавају) и земаља у развоју. Међународни форуми на којима се сучељавају различити аргументи на ову тему су Светска организација за интелектуалну својину и, посебно, Светска трговинска организација. Важећа доктрина, коју су индиковале развијене земље, може се свести на следеће: „Патент постоји зато што је проналазаштво скуп процес, а трошкови тог процеса морају се повратити како би се обезбедио подстицај за инвестирање. Уколико би други могли да присвоје проналазачеву иновацију не инвестирајући своје време и енергију у њу, инвестирање у иновације не би постојало. Слободно тржиште има тенденцију да подбацује у производњи иновација због овог ‘проблема присвајања’, те држава интервенише на тржишту уводећи привремено искључиво право на стављање у промет производа, као подстицај за инвестирање у иновације.“ (Ryan, M. P.: Knowledge Diplomacy – Global Competition and the Politics of Intellectual Property, Washington D.C., 1998, стр. 21, 22). Доктринарни одговор земаља у развоју је, углавном, овај: „Потреба да се створе подстицаји за охрабривање креативне активности је, у многим аспектима, ограничена на западне тржишне демократије. Ове демократије се обрћу добрим делом око индивидуалне аутономије и слободе, не бавећи се већим социјалним губитком нематеријалних вредности, који тај индивидуализам производи. Успешно претварање нематеријалних добара у робу може бити постигнуто само у друштву које прихвата ту врсту грубог индивидуализма... За многа друштва (у земаљама у развоју – прим. С. М.) тешкоћа увођења западњачких принципа заштите интелектуалне својине је у томе што ти принципи теже да преокрену социјалне вредности које су старе вековима.

патента, већ ћемо се осврнути на начелне проблеме поступка за његово стицање и администрирање. Разлог нашег интересовања за административну страну савременог патентног система произлази из чињенице да тешкоће које се последњих година постепено акумулишу у поступку за признање патента прете да компромитују систем у целини, односно лише га способности да остварује своју друштвену функцију.

Проблем који смо нагостили има светске размере јер је техника, по природи ствари, универзална, и јер привредно коришћење патентираних проналазака у ери глобалне економије не познаје државне границе.

Ради лакшег разумевања излагања које следи, корисно је на почетку разјаснити неколико битних премиса:

Прво, у упоредном праву надлежност за признавање патента има државна управа. Надлежни национални орган који спроводи поступак патентирања и води регистар патената је управни орган (завод, биро, институт, агенција или сл.). Поступак патентирања је, сходно томе, управни поступак, а патент се признаје управним актом (решењем о признању патента). Патент, као искључиво имовинско субјективно право, представља облик интелектуалне својине која се данас у великом делу света сматра равноправним делом корпуса својинских права за које важе посебне гаранције садржане у националним уставима и међународним конвенцијама.² Тако долазимо до главне специфичности поступка за признање патента: управни орган у управном поступку одлучује о конституисању својинског права, односно ствара, гаси и мења својинске односе. Другим речима, надлежност управног органа који спроводи поступак за при-

---

Закони који штите нематеријална добра у овим друштвима једноставно одражавају фундаменталне представе о томе шта друштво сматра подобним за искључиво присвајање... Интернационализација интелектуалне својине прети да подрије, ако не и да тотално уништи, вредности које традиционални системи приписују интелектуалној својини, и начин на који они алоцирају права на интелектуална добра". (Gana, R. L.: *Has Creativity Died in the Third World? – Some Implications of the Internationalization of Intellectual Property* у Dinwoodie, Hennessey, Perlmutter: *International Intellectual Property Law and Policy*, Newark, 2001, стр. 16, 17).

2 Члан 1 Протокола бр. 1 уз Европску конвенцију о људским правима гласи: „Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине...“. Европски суд за људска права у својој пракси сматра неспорним да интелектуална својина (ауторско право, патент, жиг и др.) представља облик својине: „...стабилна пракса Суда је да концепт ‘имовине’ има аутономно значење које није ограничено на својину на физичким добрима и које је независно од класификације у домаћем праву... Суд ... има у виду да интелектуална својина као таква неспорно ужива заштиту на основу члана 1 Протокола бр. 1“ (из одлуке Европског суда за људска права у предмету *Anheuser-Bush Inc. v. Portugal*, бр. 73049/01 од 10.11.2005. године).

знање патента (али и других права индустријске својине) обухвата посао који, по својој правној природи, припада суду.³ Тако, иако држава има обавезу да омогући судску контролу законитости одлука патентне управе,⁴ патентна управа, као најстручнији државни орган у материји патената, носи на својим плећима велику друштвену одговорност.

Друго, као и сва остала права интелектуалне својине, патент има просторно ограничено дејство. По правилу, његово дејство се протеже само на територију државе чији управни орган га је признао, примењујући право те државе.⁵ То значи да кад једно лице жели патент за одређени проналазак у више држава, оно мора да стекне патент за сваку државу посебно. Овај принцип просторне ограничености субјективних права интелектуалне својине назива се принципом територијалности.

Треће, у упоредном и међународном праву најшире прихваћени услови за патентирање проналаска су: новост, инвентивни ниво и привредна применљивост проналаска. Испуњеност сва три услова може да се цени са аспекта објективних и универзалних критеријума који се тичу појма стања технике (скуп свих јавно познатих техничких информација, који је релевантан за оцену новости и инвентивног нивоа проналаска) и појма привредне делатности (који је релевантан

---

3 Krabel, A.: Kommt das Patent durch staatlichen Verleihungsakt zustande? (GRUR 1977, стр. 205, 206). Једно од могућих објашњења ове ситуације повезано је са историјом патентног система у англосаксонском праву. Наиме, претеча модерног патентног законодавства у Енглеској био је Закон о монополим (енгл.— Satute of Monopolies) који је донесен 1623. године, и који је прописивао забрану свих привредних монопола, осим временски ограниченог монопола на проналазак. Тај допуштени монопол имао је карактер привилегије, а не својинског права, те је акт о његовом признавању био једна врста дозволе коју је држава давала појединцу. Отуда се на савремени управни акт којим се признаје патент као право интелектуалне својине може гледати као на реликт из историје патентног система. (Види ближе у Марковић, С.: Патентно право, Београд, 1997, стр. 12 и 17.)

Међутим, поред своје правне природе, поступак испитивања испуњености законских услова за признање патента има и своју веома наглашену (штавише преовлађујућу) техничку природу која тражи уско специјалистичко техничко знање државних службеника који спроводе поступак патентирања. Та околност може се сматрати једним од актуелних разлога да се посао патентирања повери техничком стручно-управном органу, а не суду (чија се знања и компетенција ограничавају на право).

4 Ова обавеза произлази из чл. 41, ст. 4 Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне својине из 1994. године.

5 Изузетак од овог правила су тзв. европски патент, евроазијски патент и афрички патент, који бивају признати у поступку који води одговарајућа наднационална (међународна) патентна управа образована одговарајућом међународном конвенцијом. О томе опширније у даљем тексту.

за оцену привредне применљивости проналаска). Кад се то повеже са принципом територијалности, произлази да свака национална патентна управа (нпр. Србије, Немачке, САД, Јужне Кореје) која испитује патентбилност истог проналаска (нпр. вакцине против птичјег грипа), у основи ради исти посао са циљем да утврди да ли може да призна патент за територију своје државе. Увиђање да се на овај начин непотребно расипају ресурси националних администрација навело је значајан број држава да уђу у специфичне међународне аранжмане који омогућују рационалнији, јевтинији и ефикаснији поступак патентирања истог проналаска у већем броју држава. То су: Уговор о оснивању Афричког завода за патенте из 1962. године, Уговор о сарадњи у области патената из 1970. године, Конвенција о издавању европских патената из 1973. године, Уговор о оснивању организације за индустријску својину англофонских афричких држава из 1976. године (са Протоколом о патентима и индустријском дизајну из Харареа 1982. године) и Конвенција о евроазијском патенту из 1994. године.⁶

Ради читалаца који су мање упућени у материју патентног права, ограничићемо се на кратак и врло поједностављен приказ Уговора о сарадњи у области патената и Конвенције о издавању европских патената, као најрелевантнијих за наше прилике.

Уговор о сарадњи у области патената (даље: УСП) је акт универзалног карактера, којим је установљен систем пријављивања једног проналаска за патентирање у већем броју држава путем подношења једне међународне пријаве патента. Та међународна пријава се подноси националном патентном органу државе чланице УСП-а у којој подносилац има држављанство, пребивалиште или предузеће, а затим се службено прослеђује Међународном бироу Светске организације за интелектуалну својину у Женеви. Подношење уредне међународне пријаве активира фикцију да је у свакој држави чланице УСП-а, која је у пријави назначена као држава у којој подносилац пријаве тражи патент, отпочео национални поступак патентирања, с тим да национална патентна управа назначене државе има обавезу да у првих 30 месеци не предузима ниједну управну радњу, већ да чека да се оконча тзв. међународна фаза патентирања.

Међународна фаза патентирања има један обавезан и један факултативни део.

---

⁶ Поред тога што смањују посао националним патентним управама, ови аранжмани олакшавају проналазачима и њиховим правним следбеницима да пријаве проналазак за патентирање, односно да стекну патент у више држава; затим, доприносе уједначавању националних патентних прописа и, коначно, уједначају квалитет признатих патената на територијама различитих држава.

Обавезни део се састоји од међународног претраживања стања технике, релевантног за оцену новости и инвентивног нивоа пријављеног проналаска (међународни решерш) и међународне објаве пријаве са резултатом претраживања. Међународно претраживање врши један од тренутно 12 органа за међународно претраживање, при чему је ту реч о већ постојећим националним или наднационалним патентним управама које испуњавају посебне услове прописане УСП-ом.⁷ Резултат међународног претраживања је извештај који садржи списак докумената у којима су садржане техничке информације у односу на које је могуће оценити новост и инвентивни ниво пријављеног проналаска. Тај извештај се такође доставља Међународном бироу, који га, заједно са међународном пријавом, објављује у року од 18 месеци од подношења пријаве.

Факултативни део међународне фазе патентирања састоји се од међународног претходног испитивања пријаве од стране органа за међународно претходно испитивање (који је иста установа као и орган за међународно претраживање). Задатак тог органа је да на основу већ урађеног извештаја о међународном претраживању оцени да ли је пријављени проналазак нов и да ли има инвентивни ниво.

По окончању међународне фазе, почиње национална фаза патентирања проналаска у свакој назначеној држави чланици УСП, и то на основу међународне пријаве, извештаја о међународном претраживању са преводом на службени језик те државе и, евентуално, извештаја о међународном претходном испитивању пријаве, са преводом. Поента националне фазе јесте да национална патентна управа сваке назначене државе,⁸ ослањајући се на необавезујуће, али врло поуздане резултате међународне фазе, донесе решење о признању патента или одбијању захтева за признање патента, са дејством ограниченим само на територију те државе.

Овим системом начињен је један више него успели⁹ компромис између принципа територијалности (патент признаје национал-

---

7 То су патентне управе Аустрије, Аустралије, Канаде, Кине, Шпаније, Финске, Јапана, Јужне Кореје, Русије, Шведске и САД, као и Европски завод за патенте.

8 У 2003. години свака међународна пријава патента садржавала је у просеку назначење 13,9 држава у којима је затражена патентна заштита. О успеху УСП-а сведочи и податак да је просечан број назначених држава у 1999. години био свега 6,5. (Trilateral Statistical Report 2004, Worldwide Patenting Activity, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch3/)

9 Несумњиви доказ успеха УСП-а јесте чланство које броји 132 државе (стање на дан 17.05.2006). Србија је чланица УСП-а од 1997. године. Од почетка функционисања УСП-а, број међународних пријава патената бележи просечан годишњи раст од око 17%. У 2005. години поднесено је 134.504 међународне УСП пријаве. (WIPO-PCT Statistical Indicators Report 1978–2005, http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/pdf/pct_yearly_report.pdf)

ни управни орган, за територију те државе), и потребе за рационализацијом поступка патентирања истог проналаска у више држава (национална патентна управа се по правилу ослања на резултате међународне фазе, и тиме битно смањује свој утрошак времена и рада).

Конвенција о издавању европских патената (даље: КЕП) је акт регионалног карактера, али не представља део правног система Европске уније. КЕП-ом је дефинисано језгро унификованог материјалног патентног права, успостављена је европска патентна администрација – Европски завод за патенте, и утврђена су правила поступка за признавање европског патента. Суштина система је у томе да се цео поступак патентирања одређеног проналаска у више држава чланица КЕП-а (од подношења пријаве, преко њеног објављивања и испитивања, до доношења решења о признању патента) води код једног наднационалног органа (Европског завода за патенте), с тим да тако признати патент (европски патент) има независно важење на територији сваке назначене државе чланице КЕП-а.¹⁰

У поређењу са УСП-ом, евидентно је да КЕП представља корак напред ка рационализацији поступка патентирања истог проналаска у више држава (цео поступак патентирања има међународни карактер), али да ни принцип територијалности није напуштен (важење европског патента територијално је ограничено на сваку назначену државу чланицу КЕП-а појединачно). Како систем издавања европског патента подразумева да државе чланице одустају од своје суверене власти да одлучују о признању патента на својој територији, то он претпоставља релативно висок степен хармонизованости националних патентних прописа са материјалним патентним правом садржаним у КЕП-у, као и политичку вољу држава чланица за једним релативно високим степеном јединства у материји патентне заштите проналазака.¹¹

Коначно, у вези са УСП-ом и КЕП-ом важне су можда још две напомене. Прво, оба система постоје паралелно са националним патентним системима држава чланица, тако да, на пример, држављанин Србије, који жели патент у Аустрији (која је чланица УСП-а и

---

10 У 2003. години, на основу једне европске пријаве патента у просеку је стечена патентна заштита у 7 држава чланица КЕП-а. (Документ СА/115/06, Patents Landscape in Europe, Japan and the USA, од 9.6.2006, поднесен на 106. седници Административног савета ЕПО, стр. 35).

11 Као и УСП, КЕП је био пун погодак: данас има 31 европску државу у свом чланству. Томе се морају додати још 5 европских држава (међу којима је и Србија) које на основу посебног Уговора о сарадњи и проширењу признају систем издавања европских патената, прихватајући важење европског патента на својој територији, иако нису пуноправне чланице КЕП-а. Србија је у таквом статусу од 1. новембра 2004. године.

КЕП-а), може поднети националну пријаву аустријској патентној управи, водити поступак (преко аустријског заступника) у Аустрији, и стећи аустријски патент. Дакле, УСП и КЕП не подразумевају гашење националних патентних система. Друго, УСП и КЕП су међусобно усклађени: Европски завод за патенте делује као орган за међународно претраживање и орган за међународно претходно испитивање у систему УСП-а; могуће је на основу међународне УСП пријаве у којој је назначен Европски завод за патенте, затражити и стећи европски патент за одређене државе чланице КЕП-а; подносилац европске пријаве патента може се позивати на међународно право првенства раније поднесене међународне УСП пријаве, као и обратно.

2. ЕЛЕМЕНТИ АДМИНИСТРАТИВНЕ КРИЗЕ ПАТЕНТНОГ СИСТЕМА

2.1. Ограничени административни капацитет патентних органа на супрот растућем обиму посла

На општем нивоу, појава да управни органи улазе у „маказе“ између прилива тзв. предмета и својих ограничених капацитета, није карактеристична само за патентну управу. Штетне последице таквих ситуација (неажурност у раду, пад квалитета одлука итд.) настоје се ублажити или отклонити одређеним процедуралним побољшањима, с једне, и јачањем институционалног капацитета органа (повећање броја и побољшање кадровске структуре запослених службеника, аутоматизација рада итд.), с друге стране.

Оно што се чини специфичним за патентну управу је следеће:

Прво, актуелно информатичко доба обележено је тзв. глобалном економијом у којој резултати људске креативности (нпр. технички проналасци, ауторска дела, дизајн) постају главни привредни ресурс и чинилац конкурентности привредних субјеката и националних привреда. То доводи до незадрживог раста значаја патентног система као инструмента легалног присвајања нових технологија. Како је људска креативност неисцрпан ресурс проналазака, чијом правном заштитом (патентирањем) они постају имовина својих стваралаца и њихових инвеститора, то је логично да број захтева за патентну заштиту у свету стално расте, стварајући све већи притисак на патентну управу.¹²

---

¹² У 2003. години затражено је у свету 17.052.023 патената. У односу на 1999. годину кад је у свету затражено 7.451.674 патената, запажа се просечан

Друго, на основу Париске конвенције за заштиту индустријске својине из 1883. године, која данас броји 169 држава чланица, свака држава чланица дужна је да страном физичком или правном лицу које је заштићено Конвенцијом, на својој територији обезбеди иста права која имају држављани те државе.¹³ То значи да се у државама чланицама Париске конвенције као подносиоци патентних пријава и титулари признатих патената равноправно јављају домаћи држављани и странци.

Треће, глобализација економског живота, у комбинацији са принципима територијалности заштите и националног третмана странаца у патентном праву, доводи до све израженије потребе тражења и стицања патента у иностранству.¹⁴ Конкретније речено, проналазач или његов правни следбеник данас, у просеку, за исти проналазак тражи патентну заштиту у око 20 иностраних држава.¹⁵

Четврто, поступак испитивања испуњености услова за признање патента је екстремно сложен. Пријава патента је, у погледу прописане форме, најкомпликованији поднесак у праву, те је испитивање њене формалне уредности (укључујући услове „јединства проналаска“ и довољне описаности проналаска у пријави) релативно комплексно, изискује време и стручност. Још комплекснија и дуготрајнија је, међутим, фаза испитивања новости и инвентивног нивоа проналаска (тзв. суштинско испитивање пријаве). Како се испуњеност ова два услова цени у односу на стање технике, неопходно је да патентна управа прво утврди стање технике које је релевантно за оцену патентбилности сваког пријављеног прона-

---

годишњи раст од 23%. (Trilateral Statistical Report 2004, Worldwide Patenting Activity, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch3/).

13 Реч је о принципу националног третмана странаца, који је прописан у чл. 4 Париске конвенције. У заштићена лица, пак, спадају лица која су држављани друге државе чланице Париске конвенције, или имају пребивалиште или озбиљно и стварно предузеће у таквој држави (чл. 2 и 3 Париске конвенције). Сви међународни споразуми из области заштите индустријске својине, који су закључени између држава чланица Париске конвенције, представљају тзв. посебне споразуме у смислу чл. 19 Париске конвенције, што значи да не смеју бити у супротности са одредбама Париске конвенције. То, дакле, важи и за конвенције које су у фокусу пажње у овом раду: УСП и ЕКП.

14 У државама у развоју, па и у мањим развијеним државама које нису лидери у технолошком развоју, по правилу, странци чине већину подносилаца патентних пријава и већину титулара патената. (Види WIPO Statistics on Patents, http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/source/summary_filed_table.csv).

15 У 1999. години је за један исти проналазак тражена патентна заштита у просеку у 12,3 иностране државе, док та цифра у 2002. години износи 19,4 (Trilateral Statistical Report 2004, Worldwide Patenting Activity, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch3/). То говори о рапидној интернационализацији патентне активности.

ласка. Стање технике, у основи, чини скуп свих техничких информација које су било где у свету, било како и било када до дана подношења, односно дана првенства пријаве учињене доступним јавности. Претраживање (трв. решерш) стања технике је најобимнији посао патентне управе, јер подразумева технологију и знање за управљање десетинама милиона докумената¹⁶ из целог света, на разним језицима. Оцена новости и, посебно, инвентивног нивоа проналаска, пак, захтева уско стручан и годинама обучаваан кадар.

Пето, убрзање технолошког напретка води све чешћој појави патентних пријава за проналаске у сасвим новим техничким областима, за које патентне управе морају „у ходу“ да развијају нове и адекватне методологије испитивања, што нужно успорава поступак и носи ризик од дестабилизације нивоа квалитета одлука.¹⁷

Имајући све ово у виду, враћамо се на питање шта је то што чини институционални капацитет патентне управе хронично проблематичним у односу на друге управне органе. Одговор је следећи: Рапидан технолошки напредак у последњих неколико деценија има две последице: (а) сталан раст броја захтева за патентном заштитом и (б) експоненцијално увећавање обима стања технике, што компликује и отежава поступак суштинског испитивања патентних пријава. Синергетски делујући, ове две последице постављају пред патентну управу задатак да се носи са све већим, компликованијим и одговорнијим послом, а да се при том не може сагледати крај тог феномена.¹⁸

---

16 Главни део извора информација о стању технике чини тзв. патентна документација, која се састоји од свих објављених патентних пријава и свих патената на свету. Сматрамо да се може основано претпоставити да расположиву светску патентну документацију данас чини преко 50 милиона докумената. Ову цифру добили смо „укрштањем“ два извора: једног из 2004. године, који помиње око 45 милиона докумената (Patlib Network, http://patlib.european-patent-office.org/welcome/pat_info/index.en.php) и другог из 2005. године, који каже да главна електронска база података коју користи Европски завод за патенте омогућује приступ 53 милиона патентних докумената (EPO Annual Report 2005, <http://annual-report.european-patent-office.org/2005/review/index.en.php>). Други важан извор информација о стању технике чини тзв. непатентна документација, као што су научни и стручни часописи и књиге, убеници, енциклопедије и сл.

17 Примера ради, то су пријаве за проналаске који се односе на генетско инжењерство (секвенце гена), нанотехнологију и сл.

18 Ово није прва административна криза патентног система. Претходна је имала свој врхунац почетком 70-тих година 20. века. Она је у упоредном праву разрешена реформом поступка патентирања проналазака, конкретније, преласком националних патентних управа са тзв. система претходног испитивања патентне пријаве на тзв. систем одложеног испитивања. Систем претходног испитивања подразумевао је *ex officio* суштинско испитивање сваке пријаве, и објављивање само оних проналазака за које је признат патент. Недостаци тог система били су: (а) немогућност

За сумарну илустрацију последица ове појаве нека послужи следећи цитат: „Број патентних пријава драматично се повећао у целом свету. Процењује се да има око 7 милиона пријава у свету које чекају испитивање, а стопа годишњег увећања обима посла током прошле деценије је у распону од 20% до 30%. Технологија постаје све комплекснија, а захтеви корисника патентног система за квалитетом су увећани“.¹⁹

2.2. Парадокс принципа територијалности: Глобални патентни систем као зависник од трију патентних администрација (тзв. патентне трилатерале)

Као што је већ овде истакнуто, настојање да се превазиђе нерационалност стриктне примене принципа територијалности у поступку стицања патентне заштите, утрло је пут наднационалним (међународним) системима за пријављивање и стицање патента, као што су УСП и КЕП.

Рађање ова два система институционализовало је један број квалитетних националних патентних управа као међународне центре за претраживање стања технике и суштинско испитивање пријава. У систему УСП-а то су органи за међународни решерш и органи за међународно претходно испитивање,²⁰ а у систему ЕКП-а то је Европски завод за патенте (даље: ЕЗП), као управа која спроводи цео поступак издавања европског патента. Природно је да су те па-

---

патентне управе да, због великог обима посла, у разумном року оконча поступак патентирања (просек око 7–10 година), као и (б) умањени информациони ефекат патентног система, будући да су се објављивали само патентирани (а не сви пријављени) проналасци, и то са временском задршком (по окончању поступка патентирања), кад су већ постали технолошки превазиђени. Систем одложеног испитивања пријаве донео је две огромне предности: (а) сви пријављени проналасци објављују се најкасније 18 месеци од подношења пријаве (дакле, патентни систем представља највећи генератор нових техничких информација које чине стање технике у свету), и (б) у фазу суштинског испитивања иду само оне пријаве за које је подносилац то изричито тражио у року од 6 месеци од објављивања проналаска (чиме је, због одустанка пријавилаца од својих пријава, патентна управа поштеђена суштинског испитивања барем у око 1/3 пријава). На тај начин, смањивши обим посла, патентне администрације су током 70-тих и почетком 80-тих година 20. века поново ухватиле корак са приливом пријава. У СФРЈ је систем одложеног испитивања патентних пријава уведен 1981. године Законом о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања (*Сл. лист СФРЈ*, 34/81). Занимљиво је да су САД биле једина држава на свету која је истрајавала на традиционалном систему претходног испитивања патентне пријаве све до реформе патентног законодавства 1999. године. О данашњем систему признавања патената у САД види у даљем тексту.

19 USPTO – 21st Century Strategic Plan, http://www.uspto.gov/web/offices/com/strat21/stratplan_03feb2003.pdf, стр. 3.

20 Види фусноту бр. 7.

тентне управе примиле на себе огроман посао, растеретивши националне патентне управе других земаља.

Уз то, одређени број држава које немају административни капацитет да оснују и издржавају „озбиљну“ патентну управу која врши суштинско испитивање пријава, успоставља национални систем патентирања проналазака, који уопште не обухвата испитивање новости и инвентивног нивоа проналаска, већ се ограничава само на проверу формалне уредности пријаве, њено објављивање и регистрацију патента. Такав систем може се означити као „систем регистрације патената“, у којем важи **оборива претпоставка** да патентирани проналазак испуњава услове патентбилности. Суштинском испитивању приступа се тек накнадно, у року који прописује закон или случају оспоравања валидности те претпоставке од стране трећег лица, или у случају спора због повреде патента (у којем се валидност те претпоставке поставља као претходно питање). При том, суштинско испитивање не врши патентна управа те државе, већ, по правилу: (а) тај се посао поверава неком од поменутих међународних центара, или (б) патент (инострани или европски) који је у међувремену признао неки од тих центара за тај исти проналазак, сматра се доказом валидности и патента који се проверава.²¹

Поред ова два начина на која *de iure* долази до делимичног или потпуног измештања главног дела поступка патентирања проналазака из националних патентних управа у поменуте међународне органе, постоји и процес са истим учинком, који се одвија *de facto*. Реч је о пракси значајног броја националних патентних управа да „уштеде“ себи посао претраживања стања технике и утврђивања новости и инвентивног нивоа проналаска који је пријављен за патентирање и у другим државама или код одређене међународне патентне управе, тако што, неформалним застајањем у поступку, чекају резултате испитивања других националних или међународних патентних управа, како би их искористили. Ради поузданости тих резултата, природно је да се највише користе резултати Европског завода за патенте и оних националних управа које делују као међународни органи у систему УСП-а.

Избор патентних управа које на описане начине преузимају терет све веће интернационализације патентне активности зависи од више фактора, међу којима су најважнији: статус међународног органа у систему УСП-а, величина географског региона који гравитира том органу и службени језик органа. Тако су се у глобалним размерама издвојиле три патентне управе, које чине тзв. трилатералу:

---

²¹ Види нпр. Закон о индустријским власништву у Босни и Херцеговини од 2002. године, чл. 42, 43.

Европски завод за патенте,²² Завод за патенте и жигове САД и Јапански завод за патенте.²³

Моћ и значај трилатерале одмах су видљиви на основу два статистичка податка: Прво, од свих (око 5.652.000) патената који су важили у свету 2003. године, 86% је издато од стране патентних управа трилатерале.²⁴ Друго, по броју *првих пријава за исти проналазак*, већ деценијама су патентне управе трилатерале на врху. У 2003. години, од свих првих пријава за исти проналазак у свету (826.191), око 81% је поднесено патентним управама трилатерале.²⁵

Другонаведени податак је од посебне важности и заслужује коментар који би, за почетак, требало да разјасни појам „прве пријаве за исти проналазак“. Наиме, разумљиво је да једно лице које жели патент за један одређени проналазак у већем броју држава, по правилу није у могућности да истовремено поднесе пријаву већем броју националних и/или међународних патентних управа, већ то чини сукцесивно. При том, од посебног значаја је прва пријава коју он подноси (националној патентној управи своје или иностране државе, или одређеној међународној патентној управи), јер он том пријавом заснива право међународног првенства у смислу чл. 4 Париске конвенције. На основу тог права првенства, он може у року од наредних 12 месеци поднети пријаву за исти проналазак на-

---

22 Европски завод за патенте је орган за међународно претраживање и међународно претходно испитивање у систему УСП-а; орган који води цео поступак и признаје европски патент са важењем у 36 европских држава; орган који представља „копчу“ између УСП система међународног пријављивања проналазака и система издавања европског патената. Ова институција ради на три службена језика: енглеском, немачком и француском, што значи да су њене услуге приступачне највећем делу планете, без језичких баријера.

23 Завод за патенте и жигове САД и Јапански завод за патенте имају статус органа за међународно претраживање и органа за међународно претходно испитивање у систему УСП-а. Оба завода раде само на службеном језику своје државе. Оно што њих чини делом „трилатерале“ јесте чињеница да су то националне патентне управе две водеће силе у технолошком развоју, које годишње приме највећи број патентних пријава и признају највећи број патената у свету. Њихове одлуке имају непосредне или посредне технолошке и економске последице за цели свет.

24 Од тога, 37% (2.089.000) признао је Европски завод за патенте, 30% (1.670.000) признао је Завод за патенте и жигове САД, 19% (1.101.000) признао је Јапански завод за патенте, док су остатак од 14% (792.000) признале све остале националне и међународне патентне управе на свету. (Trilateral Statistical Report 2004, The Trilateral Offices, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch2/).

25 Од тога, 43% (358.184) првих пријава за исти проналазак поднесено је Јапанском заводу за патенте, 22% (184.758) Заводу за патенте и жигове САД, 16% (126.761) Европском заводу за патенте, док је остатак од 19% (156.488) поднесено свим осталим националним и међународним патентним управама на свету. (Trilateral Statistical Report 2004, Worldwide Patenting Activity, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch3/).

ционалној патентној управи било које друге државе или било којој међународној патентној управи, а да му се, при том, као датум првенства друге и свих потоњих пријава рачуна датум подношења прве пријаве.²⁶ Прва пријава се назива „приоритетна пријава“, а друга и све потоње називају се „секундарне“ пријаве. Све пријаве за исти проналазак (без обзира којој патентној управи су поднесене), које имају исти датум међународног првенства, сачињавају тзв. фамилију патентних пријава, а патенти који су на основу тих пријава признати сачињавају тзв. патентну фамилију.

У чему је, дакле, одговорност трилатерале за глобални патентни систем? У томе што се на основу приоритетне пријаве за одређени проналазак, која је поднесена у било којој патентној управи трилатерале, посредством секундарних пријава за исти проналазак у наредних 12 месеци (рок за тражење међународног права првенства) затражи патентна заштита у просеку за бар 20 држава света.²⁷ На тај начин свака патентна управа трилатерале, делујући као орган за међународно претраживање и орган за међународно претходно испитивање у систему УСП-а (а Европски завод за патенте, уз то, делујући и као наднационална патентна управа Европе), и као национална патентна управа своје државе, *de iure* и *de facto* постаје одговорна (непосредно или посредно) за судбину читаве фамилије патентних пријава у свету. Другим речима, квалитет рада патентних управа трилатерале, испољен кроз поузданост извештаја о претраживању стања технике и поузданост оцене да ли пријављени проналазак испуњава услов новости и инвентивног нивоа, утиче на патентбилност једног проналазак у свету. Уз то, брзина поступка у патентним управама трилатерале утиче на брзину поступка по свим пријавама из исте фамилије, одн. на брзину патентирања једног проналазак у свету.

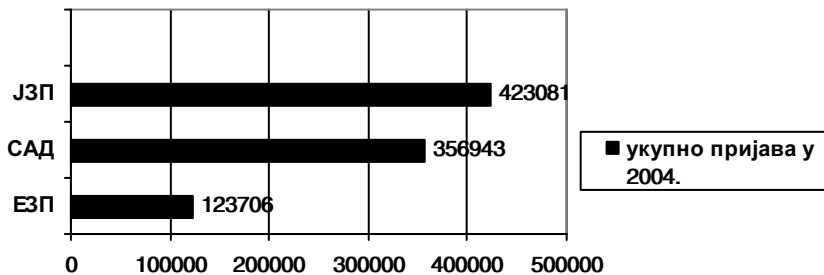
26 Смисао признања међународног права првенства је у томе да се приликом суштинског испитивања друге и свих потоњих пријава за исти проналазак, испуњеност услова новости и инвентивног нивоа проналазакa цени према стању технике на дан подношења прве пријаве. Тиме, наравно, изгледа за патентирање проналазакa бивају већи него да нема права међународног првенства пријаве.

27 Реч је о податку за 2002. годину. Овај податак тражи прецизирање. Статистика каже да једна приоритетна пријава за одређени проналазак, која је поднесена било где у свету, произведе у просеку 0,48 секундарних пријава. Међутим, како су те секундарне пријаве, по правилу, међународне пријаве у систему УСП-а и/или европске пријаве у систему КЕП-а (а нису, наравно, искључене ни пријаве евроазијског или афричког патента) којима се тражи патентна заштита за територију већег броја држава, то произлази да једна приоритетна пријава за одређени проналазак резултира, у крајњем ефекту, тражењем патентне заштите за исти проналазак у 19,4 државе света. Како је око 81% приоритетних пријава у 2003. години поднесено патентним управама трилатерале, можемо закључити да свака приоритетна пријава поднесена код трилатерале резултира са бар око 20 захтева за стицање патентне заштите за исти проналазак у свету. (Trilateral Statistical Report 2004, Worldwide Patenting Activity, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch3/).

Констатација да је глобални патентни систем постао зависник од трилатерале импликује одређену негативну конотацију која нема своје упориште у апстрактном антиглобализму, већ има у виду чињеницу да је свака патентна управа трилатерале првенствено лојална својој мисији као национална, одн. регионална патентна управа, па тек затим својој глобалној мисији. Конкретније, Завод за патенте и жигове САД и Јапански патентни завод су део управног апарата својих држава, а свака од њих има своју политику заштите интелектуалне својине и своје стратешке технолошке и економске циљеве. Европски завод за патенте, пак, иако формално није орган Европске уније, све више је уклопљен у политику и стратешке циљеве ЕУ. Тако су ове три патентне управе, свака на свом делу планете, разапете између националног (регионалног) задатка да суверено воде поступак патентирања проналазака и нарастајућих проблема у задовољавајућој реализацији тог задатка, који имају глобалне последице.

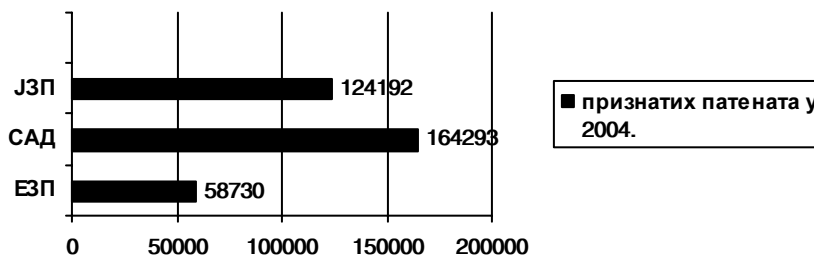
2.3. Стање у патентним администрацијама „трилатерале“

За обим посла сваке патентне управе почетни индикатор јесте годишњи број пријава патената. Табела показује укупан број пријава (са уделом међународних пријава у којима је назначена односна патентна управа трилатерале у систему УСП-а) које су патентним управама трилатерале поднесене 2004. године.²⁸

²⁸ Види службене годишње извештаје за 2004. годину Европског завода за патенте (http://annual-report.european-patent-office.org/2004/statistics/pdf/tab_7_1.pdf) и Јапанског завода за патенте (<http://www.deux.jpo.go.jp/cgi/search.cgi?query=annual+report+2005&lang=en&root=short>). За Завод за патенте и жигове САД коришћени су подаци из статистике Светске организације за интелектуалну својину (http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/source/summary_filed_table.csv). Да би се стекла представа о пропорцијама о којима је овде реч, напоменимо и то да је у 2004. години Немачки завод за патенте и жигове примио укупно 59.234 пријава, а Завод за интелектуалну својину Србије (тада СЦГ) 1.307 пријава. Види извештај о раду Завода за патенте и жигове СР Немачке (http://www.dpma.de/veroeffentlichungen/jahresbericht04/dpma_jb_2004.pdf) и Извештај о раду Завода за интелектуалну својину СЦГ у 2004. години, Гласник интелектуалне својине Београд, 2005/2, стр. 417.

За учинак сваке патентне управе битна су два квантитативна критеријума (број окончаних предмета по пријавама које су суштински испитане, и време трајања поступка) и један квалитативан (законитост одлука). Због међусобних разлика у поступку патентирања и немогућности поређења података, табела упоредно приказује посредни индикатор обима урађеног посла – број признатих патената у 2004. години.²⁹

Други квантитативни критеријум је трајање поступка пред патентном управом. Као релевантни и донекле упоредиви рокови узимају се: (а) протек времена од постављања захтева за суштинско испитивање пријаве до прве управне радње патентне управе, која се односи на меритум и (б) протек времена од постављања захтева за суштинско испитивање пријаве до окончања тог испитивања. Табела приказује трајање оба рока у месецима у патентним управама трилатерале у 2003. и 2004. години.³⁰

	рок (а)	24,9	21,7	
ЕПО	рок (б)	37,7	41,4	
	рок (а)	25,0	26,6	
ЈПО	рок (б)	31,1	31,6	
	рок (а)	18,4	20,2	21,1
САД	рок (б)	26,7	27,6	29,1

²⁹ Види http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch2/ и http://annual-report.european-patent-office.org/2004/statistics/_pdf/tab_7_4.pdf. Поређења ради, у 2004. години је Немачки завод за патенте и жигове признао 16.661 патент, а Завод за интелектуалну својину Србије (тада СЦГ) 175 патената (не рачунајући 83 мала патента за која се не спроводи суштинско испитивање). Види WIPO – Patents Granted by Office 1982–2004, http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/patents/source/granted_national_table.csv.

³⁰ Документ CA/115/06, Patents Landscape in Europe, Japan and the USA, од 9.6.2006, поднесен на 106. седници Административног савета ЕПО, стр. 31. Подаци за Завод за патенте и жигове САД за 2005. годину узети из „USPTO 2005 Performance and Accountability Report – Patent Performance“ http://www.uspto.gov/web/offices/com/annual/2005/040201_patentperform.html.

Уопштено говорећи, видљива је тенденција продужења рока трајања поступка. При том, наведени рокови ни изблиза не одражавају укупно време које прође од подношења пријаве патента до мериторне одлуке управе. Наиме, због различитости у патентном процесном праву које примењују управе трилатерале, на патент се може чекати у просеку од око 4 године (Европски завод за патенте) до скоро 7 година (Јапански завод за патенте).

Ресурси који су неопходни да би патентне управе трилатерале функционисале су енормни.³¹ Све патентне управе трилатерале су на врло високом нивоу аутоматизације, у свом раду користе дигиталне базе података и стимулишу подношење пријава у електронском формату.³²

Због недостатка кадрова и просторних услова, Завод за патенте и жигове САД и Јапански завод за патенте већ годинама ангажују специјализоване фирме и институте да, као спољни сарадници, за њихове потребе врше претраживање стања технике. Упркос планираном расту броја запослених,³³ планира се још веће ослањање на спољне сараднике.

Предвиђање раста обима посла патентних управа трилатерале³⁴ отвара питање њихове способности да се носе са својим задацима у будућности, а то су, првенствено:

- убрзање поступка патентирања,

---

31 Европски завод за патенте у 2005. години имао је 6.118 запослених, од тога око 3.500 инжењера-испитивача и буџет од око 1.213.400.000 евра, одн. 1,56 милијарди долара (http://annual-report.european-patent-office.org/2005/financial_report/_images/income.gif); Завод за патенте и жигове САД у 2005. години имао је 7.363 запослених, од тога 4.258 инжењера испитивача (http://www.uspto.gov/web/offices/com/annual/2005/0401_mission_org.html) и буџет од око 1,5 милијарди долара (http://www.uspto.gov/web/offices/com/annual/2005/040601_budget_resreq.html); Јапански завод за патенте у 2005. години имао је 2.651 запосленог, од тога 1.358 инжењера испитивача и буџет од 117.554.116.000 јена, одн. око 1,016 милијарди долара (http://www.jpo.go.jp/shiryou_e/toushin_e/kenkyukai_e/pdf/ar2005/ar2005_part05.pdf).

32 Јапански завод за патенте је у том погледу најдаље отишао, јер је у 2005. години око 97% пријава патената поднесено у електронском облику.

33 Јапански завод за патенте планира запошљавање по 100 нових инжењера-испитивача годишње до 2008. године (Trilateral Statistical Report 2004, The Trilateral Offices, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch2/).

34 Примера ради, Европски завод за патенте предвиђа годишњи раст броја патентних пријава од око 5%, одн. 10.000 до 11.000. То значи да ће ова институција 2011. године примити око 256.000 пријава. (Документ CA/125/06, Future Workload, од 8.6.2006, поднесен на 106. седници Административног савета ЕПО.) Јапански Завод за патенте предвиђа да ће ускоро број неиспитаних пријава нарасти са око 606.000 на око 800.000 (http://www.jpo.go.jp/shiryou_e/toushin_e/kenkyukai_e/pdf/ar2005/ar2005_part01.pdf).

- смањење трошкова патентирања, како би предности патентне заштите биле шире доступне (нарочито појединцима и малим и средњим предузећима),
- унапређење квалитета рада у смислу повећања поузданости одлука.

3. ПУТЕВИ И ПРЕПРЕКЕ ЗА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ КРИЗЕ

3.1. Међусобна оперативна сарадња патентних управа трилатерале

Подразумева се да свака патентна управа трилатерале има своје планове развоја, усаглашене са политиком владе своје државе (САД, Јапан), односно Административног савета Европске патентне организације (који управља Европским заводом за патенте).³⁵ Из тих планова је, међутим, видљиво да су све три патентне управе свесне тога да се не могу ослонити у недоглед на повећавање броја запослених, усавршавање документационе основе за суштинско испитивање патентних пријава, побољшавање аутоматизације, техничко дотеривање поступка патентирања и сл.

Трилатерална сарадња, која је отпочела још крајем 80-тих година, званично се бави овим питањима од конференције посвећене смањењу обима посла и трошкова у патентним управама трилатерале, која је одржана 2001. године у Токију. Отада, па до данас, из свих разматрања ових питања произлази да кључ за будућност глобалног патентног система представља оперативна сарадња у оквиру трилатерале.

Оно што трилатералу посебно мотивише да међусобно сарађује је феномен тријадних фамилија патентних пријава. Наиме, према подацима за 2000. годину, свака патентна управа трилатерале добија између 8,7% и 28,8% секундарних пријава које су поднесене на основу приоритетних пријава поднесених код сваке друге патентне управе трилатерале.³⁶ Ако је патентна заштита за исти проналазак

---

³⁵ САД су 2003. године усвојиле „Стратешки план за 21. век“, који почиње реченицом: „Завод за патенте и жигове САД је под опсадом.“ (USPTO – The 21st Century Strategic Plan, http://www.uspto.gov/web/offices/com/strat21/stratplan_03feb2003.pdf). Разматрања Административног савета Европске патентне организације обухваћена су од 2005. године под именом „Стратешка дебата“. Сви документи на ту тему могу се наћи на http://ac.european-patent-office.org/strategy_debate/documentation/index.en.php.

³⁶ Подаци су из 2000. године. Највећи „промет“ је на релацији Европски завод за патенте – Завод за патенте и жигове САД (28,8%), а најмањи на релацији

затражена код све три патентне управе трилатерале, а при том је приоритетна пријава поднесена код било које од те три управе, онда се говори о тријадној фамилији пријава. У случају да је свака патентна управа трилатерале признала патент за тај проналазак, реч је о тријадној патентној фамилији.³⁷ Број тријадних патентних фамилија бележи сталан раст – од око 30.000 у 1991. години на око 51.500 у 2002. години.³⁸ Како су тријадне фамилије патентних пријава, одн. патената само језгро шире (глобалне) фамилије патентних пријава, одн. патената, то је евидентно да брзина и квалитет рада сваке од патентних управа трилатерале значајно утиче не само на функционирање глобалног патентног система, већ и на технолошко-економске импликације патентне заштите.

Горњи подаци детерминишу неопходну садржину оперативне сарадње између патентних управа трилатерале, а то је **међусобно коришћење резултата суштинског испитивања приоритетних пријава поднесених код једне управе, за потребе поступка по секундарним пријавама које су поднесене код других управа трилатерале.** То коришћење може имати више облика:

Идеално би било да она патентна управа трилатерале, која прими приоритетну пријаву за одређени проналазак, буде у стању да у року међународног првенства од 12 месеци заврши поступак суштинског испитивања, како би подносилац пријаве, зависно од резултата испитивања, знао да ли може рачунати на патентну заштиту и на основу секундарних пријава. Поента је у томе да он нема потребе да подноси секундарне пријаве ако је на основу приоритетне пријаве утврђено да проналазак не испуњава услове за патентирање. Обрнуто, ако је на основу приоритетне пријаве утврђено да проналазак испуњава услове за патентирање, он ће бити мотивисан да поднесе и секундарне пријаве, рачунајући на то да ће патентне управе које одлучују о секундарним пријавама „преузети“ резултате испитивања приоритетне пријаве.

Јапански завод за патенте – Европски завод за патенте (8,7%). (Trilateral Statistical Report 2004, Worldwide Patenting Activity, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch3/).

37 Тријадне фамилије патентних пријава од недавно су узете од стране OECD-а као статистички показатељ који, по правилу, означава патенте веће технолошке и економске вредности, и који омогућује релативно објективан увид у многе важне процесе и појаве, као што су интензитет техничког стваралаштва у појединим државама, однос између улагања у истраживање и развој према броју патената итд. За даље проучавање види изузетно користан сајт OECD – Measuring Science and Technology, http://www.oecd.org/statisticsdata/0,2643,en_2649_34451_1_119656_1_1_1,00.html.

38 <http://www.oecd.org/dataoecd/60/24/8208325.pdf>.

Мање идеалан, али зато реалнији сценарио подразумевао би да патентне управе које испитују секундарне пријаве „преузимају“ резултате оне патентне управе која је испитивала приоритетну пријаву, независно од рока у којем је окончано испитивање приоритетне пријаве (битно је само да тај рок истекне пре него отпочне испитивање секундарних пријава).

Још мање идеалан, али зато најреалнији облик оперативне сарадње патентних управа трилатерале јесте да оне међусобно признају само извештаје о претраживању стања технике (решершне извештаје) у поступку по пријавама које чине трилатералну фамилију пријава. У том правцу иду предлози које је у својим разматрањима могућих облика сарадње формулисала свака патентна управа трилатерале.³⁹ У врло ограниченом и експерименталном облику, овај облик сарадње је већ отпочео између Јапанског завода за патенте и Завода за патенте и жигове САД.

3.2. Специфичности европског дела трилатерале

Европски завод за патенте је наднационална регионална патентна управа која ради за 31 европску државу. Све те државе су, без обзира на КЕП, задржале своје национално патентно законодавство и своју националну патентну управу. Будући да је стицање европског патента једноставније и јавтиније од стицања већег броја националних патената у Европи, природна последица овог паралелизма је да прилив пријава у националним патентним управама Европе опада, а да прилив европских пријава у Европском заводу за патенте расте. Тако је Европски завод за патенте у ситуацији да растерећење од све већег нагомилавања посла тражи не само у оквиру трилатералне сарадње, већ и у оквиру своје коегзистенције са националним патентним управама европских држава. Тзв. стратешка дебата, која у Административном савету Европске патентне организације траје последњих година, за сада је резултирала одлуком да се, на експерименталној и ограниченој основи, повери патентним управама Велике Британије, Аустрије и Немачке да достављају Европском заводу за патенте своје извештаје о стању технике који су урађени по националним приоритетним пријавама. На основу тога ће Европски завод за патенте, решавајући о секундарним европским пријавама, моћи да користи те извештаје, и на тај начин, скрати поступак признања европског патента.⁴⁰

---

39 Европски завод за патенте у предлогу „New Route“, Јапански завод за патенте у предлогу „Patent Prosecution Highway“, Завод за патенте и жигове САД у предлогу „TRIWAY“. Детаљније види у документу СА/44/06, Trilateral Strategic Issues, од 12.6.2006, поднесеном на 106. седници Административног савета ЕПО, стр. 3, 4.

40 Пројекат је уобличен документом „Project Initiation Document – Utilisation Pilot Project (UPP)“, СА/121/06, од 8.6.2006, поднесеним на 106. седници Административног савета ЕПО.

3.3. Основне препреке за оперативну сарадњу у оквиру трилатерале

Постоје многе препреке за оперативну сарадњу у оквиру трилатерале, од којих ћемо се ми осврнути само на оне које се тичу права. Наиме, услов да свака патентна управа трилатерале призна резултате испитивања сваке друге патентне управе трилатерале јесте да има поверење у њих. У идеалном случају, ако је, на пример, Европски завод за патенте признао патент за одређен проналазак на основу приоритетне пријаве, Јапански завод за патенте и Завод за патенте и жигове САД би требало да, без провере, признају патент на основу секундарних пријава. Другим речима, свака патентна управа трилатерале морала би да верује да би и сама дошла до истих резултата испитивања, до којих је дошла она чији резултати се преузимају. Да би то било постигнуто, потребно је да се испуне одређене техничке и правне претпоставке.

На техничком нивоу, ово питање тангира квалитет документационе основе која служи за утврђивање стања технике, методологију претраживања, квалитет софтверских алата уз помоћ којих се то ради и обученост инжењера-испитивача. У тој сфери, како је већ напоменуто, већ се одвијају одређени облици сарадње. Међутим, сваки виши облик сарадње, за сада, наилази на једну тешко премостиву препреку. Та препрека је неусклађеност процесног и материјалног патентног права које примењују патентне управе трилатерале.

У даљем тексту настојаћемо да пружимо поједностављену упоредну анализу процесног и материјалног патентног права, како је уређено КЕП-ом (даље: европско право),⁴¹ Законом о патентима САД⁴² и Законом о патентима Јапана,⁴³ и укажемо на најзначајније разлике.

3.3.1. Материјално патентно право

У сва три система патент се признаје за проналазак. Међутим, значајне су разлике у садржини тог појма. Док се европско право и даље држи традиције да проналазак мора бити у домену технике, изричито регулишући да рачунарски програми (као такви) и ментални процеси нису проналасци,⁴⁴ дотле је америчко право већ напра-

---

41 Конвенција о издавању европског патента, 1973.

42 Закон о патентима, 1952, последњи пут амандиран 2002. године.

43 Закон о патентима, 1959, амандиран више десетина пута – последњи пут 2003. године.

44 КЕП, чл. 52, ст. 1, 2, 3.

вило одлучан искорак ка обухватању рачунарских програма и тзв. пословних метода појмом проналаска.⁴⁵ Јапанско право је негде на средини, признајући рачунарске програме као патентбилне проналаске, али и даље искључујући пословне методе.⁴⁶

Сва три система прописују новост као први услов за патентирање проналаска. При том, у европском и јапанском праву концепт новости је исти (проналазак је нов ако на дан првенства пријаве није био обухваћен стањем технике, тј. није био учињен доступним јавности на било који начин и било где у свету).⁴⁷ Насупрот томе, амерички концепт новости је екстремно компликован. Главне разлике у односу на европски и јапански систем су у томе што се, с једне стране, проналазак сматра новим упркос томе што је претходно јавно коришћен у иностранству, док, с друге стране, губи новост ако је претходно тајно коришћен у САД.⁴⁸ При томе се као тренутак у односу на који се утврђује новост проналаска у поменутиим случајевима узима дан кад је проналазач који је поднео пријаву начинио тај проналазак (а не дан првенства пријаве, као што се рачуна у Европи и Јапану). Дан првенства пријаве, пак, рачуна се као релевантан за утврђивање новости проналаска у САД у случају да је проналазак патентиран или описан у штампаној публикацији у САД или иностранству, одн. стављен у јавну употребу или на тржиште у САД пре више од годину дана.⁴⁹ У том случају, дакле, проналазак неће бити нов за потребе поступка патентирања у САД. Ако је, пак, прошло мање од годину дана, проналазак ће бити нов, што упућује на својеврстан „рок милости“ (енгл. – *grace period*) током којег поменуте радње (посебно опис проналаска у штампаној публикацији и јавно коришћење проналаска) немају негативан утицај на новост проналаска, иако су учињене пре подношења пријаве.

45 То је резултат релативно екстензивног и еволуционистичког тумачења чл. 101 Закона о патентима, који одређује да се проналазак може односити на поступак, машину, производ или хемијску композицију. Огроман притисак америчке софтверске индустрије да патентира своје производе, који се кроз судску праксу може пратити од предмета *Gottschalk v. Benson* из 1968. године (Врховни суд САД), уродио је плодом у предмету *Diamond v. Diehr* из 1981. године (Врховни суд САД). Затим је у предмету *State Street Bank v. Signature Financial Group* из 1991. године Федерални апелациони суд стао на становиште да нема законског основа да се патенти не признају и за пословне методе, јер су они само подврста поступака које помиње чл. 101 Закона о патентима. То становиште је касније применило Жалбено веће Завода за патенте и жигове САД у предмету *Ex Parte Lundgren* из 2005. године.

46 Закон о патентима, чл. 2, ст. 3 (од амандмана из 2002. године).

47 Чл. 54, ст. 1, 2 КЕП-а; чл. 29 Закона о патентима Јапана.

48 Чл. 102, ст. а) Закона о патентима.

49 Чл. 102, ст. б) Закона о патентима.

Упознавши се са „роком милости“ у праву САД, запажамо да европско и јапанско право регулишу исти институт различито. У европском праву, новости проналаска неће наудити уколико је он у року од 6 месеци пре подношења европске пријаве објављен од стране неовлашћеног лица, или је од стране подносиоца пријаве (или његовог правног претходника) изложен на званичној међународној изложби.⁵⁰ У Јапану је „рок милости“ релативно широко одређен: новости проналаска не шкоди ако је проналазак објављен од стране подносиоца пријаве (или његовог правног претходника) на било који начин изузев комерцијалне употребе; ако је проналазак објављен од стране неовлашћеног лица; и ако је подносилац пријаве (или његов правни претходник) изложио проналазак на званично признатој изложби, а све то под условом да је пријава за тај проналазак поднесена у року од 6 месеци од тог догађаја.⁵¹

Једна од спектакуларних посебности америчког патентног права тиче се регулисања права на патент. То право, свакако, припада проналазачу, али за разлику од целог осталог света, у случају сукоба два савесна проналазача око права на патентну заштиту, неће бити меродавно ко је први поднео пријаву, већ ће бити пресудно ко је први начинио проналазак.⁵² Другим речима, док се у Европи, Јапану и остатку света ово питање решава по принципу „првог подносиоца пријаве“ (енгл. – *first-to-file principle*), дотле се у САД примењује принцип „првог и правог проналазача“ (енгл. – *first-to-invent principle*). Ово правило дубински прожима амерички патентни систем и има своје консеквенце у многим питањима, посебно у регулисању услова новости проналаска и права првенства.

Још једна занимљива специфичност америчког патентног права тиче се правила у вези са правом првенства на патентну заштиту. У Европи, Јапану и највећем делу света првенство (приоритет) се стиче подношењем пријаве, с тим да уколико је пријава за исти проналазак поднесена у више земаља чланица Париске конвенције за заштиту индустријске својине, првенство ће се у свим земљама рачунати од дана подношења прве (приоритетне) пријаве, под усло-

50 Чл. 55 КЕП-а.

51 Чл. 30, ст. 1, 2, 3 Закона о патентима.

52 Приликом подношења пријаве у САД, проналазач је дужан да пружи писмену заклетву да верује да је он први и прави проналазач проналаска који је предмет пријаве (чл. 115 Закона о патентима). Кад Завод за патенте и жигове САД утврди да су два лица (једно независно од другог) поднела пријаву за исти проналазак у САД, он отвара тзв. интерферентни поступак (енгл. – *interference procedure*) чији је циљ да се на основу компликованих правила утврди ко је од њих двојице први и прави проналазач, како би се знало ко има право на патентну заштиту (чл. 135 Закона о патентима).

вом да су испуњени услови за признање тзв. међународног првенства у складу са Париском конвенцијом. Дејство права првенства је двојако: (а) патентибилност проналаска цени се у односу на датум првенства, и (б) проналазак садржан у пријави (под условом да је пријава објављена) „улази“ у стање технике на дан првенства, и тако спречава патентирање истог или сличног проналаска који је касније пријављен за заштиту. У САД, пак, ово друго дејство права првенства је консеквентно модификовано горе објашњеним принципом „првог и правога пријавиоца“, што значи да проналазак садржан у пријави којој је признато првенство спречава патентирање истог проналаска који је касније *настао*. При том, то дејство признаје се само приоритетним пријавама које су поднесене у САД. Уколико је приоритетна пријава поднесена у иностранству, а секундарна у САД, поменуто дејство тој секундарној пријави се признаје од датума њеног подношења у САД, а не од датума њеног међународног првенства.⁵³ Међународне УСП пријаве, које су поднесене у иностранству (са назначењем САД) на енглеском језику, имају поменуто дејство од датума њиховог подношења у иностранству, а не од датума евентуалног међународног првенства. Коначно, све друге секундарне пријаве поднесене у САД на основу приоритетних пријава поднесених у иностранству на језику који није енглески, имају поменуто дејство тек од датума њиховог службеног објављивања (на енглеском) у САД.⁵⁴

Већ само ових неколико различитости у материјалном патентном праву Европе, Јапана и САД указују на чињеницу да, под хипотезом да су патентне управе трилатерале оптимално усагласиле све техничке претпоставке оперативне сарадње, у великом броју случајева исти проналазак неће бити патентибилан код сваке управе. На тај начин бива јасно зашто идеални облик трилатералне оперативне сарадње – узајамно признавање оцене патентибилности истог проналаска који је предмет тријадне фамилије пријава – неће бити могућ још дуго времена.

3.3.2. Процесно патентно право

Кључна разлика у поступку стицања заштите код патентних управа трилатерале је у томе што се у Европском заводу за патенте и Јапанском заводу за патенте патент стиче у поступку тзв. одложеног испитивања пријаве, док се у САД примењује систем који је хибрид између тзв. претходног испитивања пријаве и одложеног испитивања пријаве. Уз то, постоје и знатне разлике између европског и ја-

⁵³ Чл. 102, ст. е) Закона о патентима.

⁵⁴ Чл. 102, ст. е) и чл. 363 Закона о патентима.

панског система. Конкретније, у Европи и Јапану подношење пријаве патента не подразумева и захтев да се она суштински испита. Уместо тога, пријава се у року од 18 месеци од подношења службено објављује, а затим се подносиоцу оставља одређен рок у којем он може да постави захтев за суштинско испитивање. Изостанак овог захтева сматра се повлачењем пријаве, одн. окончањем поступка. Док европско право прописује рок од 6 месеци за подношење поменутог захтева,⁵⁵ јапанско право оставља рок од 3 године.⁵⁶ Ова драстична разлика у дужини рока практично онемогућује Европском заводу за патенте и Заводу за патенте САД да на системској основи користе резултате суштинског испитивања које је обавио Јапански завод, јер у време кад подносилац пријаве у Јапану тек поставља захтев за суштинско испитивање пријаве, Европски завод за патенте и Завод за патенте САД, по секундарној пријави за исти проналазак, већ морају мериторно да заврше поступак патентирања.

У САД, пак, подношење пријаве подразумева и захтев за њено суштинско испитивање, тако да Завод за патенте и жигове САД *ex officio* приступа тој фази поступка, не чекајући посебну радњу подносиоца пријаве.⁵⁷ На тај начин, ова патентна управа је лишена погодности да, због одустанка подносиоца пријаве, смањи број пријава које улазе у фазу суштинског испитивања. Са тог аспекта посматрано, могло би се рећи да САД примењују традиционални систем претходног испитивања пријава. Међутим, тај систем је од 1999. године модификован институтом службеног објављивања уредно поднесених пријава у року од 18 месеци од подношења,⁵⁸ чиме је реципиран битан елемент система одложеног испитивања пријава, који се примењује у осталом свету.

У домену института службеног објављивања пријаве постоји једна специфичност патентног права САД, која је потпуно инкомпатибилна са европским и јапанским патентним системом. Наиме, ако на основу приоритетне пријаве која је поднесена у САД, није поднесена ниједна секундарна пријава у иностранству, подносилац може тражити да се његова пријава у САД не објави.⁵⁹ Тиме се подрива

55 Чл. 94, ст. 2 КЕП-а.

56 Чл. 48ter Закона о патентима. Овај рок је у Јапану до 2001. године износио чак 7 година. Конкретна последица овако одређеног рока јесте да је у Јапану 2004. године чак 2.105.255 пријава патената „чекало“ да њихови подносиоци уложе захтев за суштинско испитивање. Насупрот томе, код Европског завода за патенте је у истој години та цифра била свега 20.171 (Trilateral Statistical Report 2004, Patent Activity at Trilateral Offices, http://www.trilateral.net/tsr/tsr_2004/ch4/).

57 Чл. 131 Закона о патентима.

58 Чл. 122, ст. а) Закона о патентима.

59 Чл. 122, ст. б), тач. 2 Закона о патентима.

европски и јапански концепт стања технике, чија логика се заснива на раном службеном објављивању свих патентних пријава које су поднесене било где у свету, како би новост проналаска, као услов за његово патентирање, могла имати своју пуну сврху у патентном праву.

Закључно, од многих процесних посебности америчког патентног права издвојићемо још институт провизорне патентне пријаве.⁶⁰ Наиме, у САД постоји могућност подношења пријаве у којој је проналазак прописно описан, али која не садржи патентне захтеве. На основу такве пријаве може се стећи право првенства, али не и патент. Да би се затражио и евентуално стекао патент за тај проналазак, неопходно је да се у року од 12 месеци поднесе „нормална“ пријава, којој ће бити признато првенство из провизорне пријаве.

Већ и овај кратак избор специфичних решења у патентном процесном праву, које примењују патентне управе трилатерале, илуструје озбиљност правних препрека за суштинску оперативну сарадњу између тих управа.

3.4. Хармонизација патентног права

Упркос постојању одређеног броја регионалних и универзалних конвенција којима се уређује материја патентног права, чињеница је да интернационална хармонизација ове правне области још није на задовољавајућем нивоу. Светска организација за интелектуалну својину у Женеви установила је 1998. године Стални комитет за патентно право, који је и данас светски форум на којем тече жива дебата о тим питањима. Као релативно скроман резултат рада овог стручног тела, 2000. године донесен је Уговор о патентном праву (ступио на снагу 2005. године), који регулише само поједине формалности и одређене детаље поступка за патентирање проналазака.⁶¹ Од 2001. Стални комитет ради на обликовању Нацрта уговора о материјалном патентном праву, који би требало да уреди суштинска питања, као што су: стање технике, новост проналаска, инвентивни ниво проналаска, довољна описаност проналаска у пријави, објављивање пријаве и др. Тај рад је веома отежан не толико због правних разлика које постоје између Европе, Јапана и САД, колико због културолошких и политичких провалија које деле развијени свет од света у развоју. Имајући у виду садашње стање дебате у Светској организацији за интелектуалну својину, прогнозе за успех тог процеса су пре песимистичке него оптимистичке.

---

60 Чл. 135, ст. б) Закона о патентима.

61 Текст Уговора и Правилника уз Уговор, као и списак држава чланица види на сајту Светске организације за интелектуалну својину <http://www.wipo.int/patent/law/en/scp.htm>). Србија још није чланица Уговора о патентном праву.

Реалније је да ће у Јапану и, посебно, у САД, под притиском проблема у трилатерали, доћи до координисаних једностраних интервенција националног законодавца, с циљем да се омогући међусобно приближавање ових патентних система, како у материјалном, тако и у процесном погледу.⁶²

ЗАКЉУЧАК

Техничка иновација, као елемент глобалне економије знања, постала је један од доминантних привредних ресурса. Присвајање тог ресурса, у виду монопола на његову привредну експлоатацију, могуће је само под условом да је он предмет патентне заштите. Како је патентна заштита ограничена на територију државе која је признала патент, то је ово наше доба карактерисано не само све већим бројем проналазака за које се тражи патент, већ и све већом интернационализацијом патентне активности, тј. феноменом да једно лице, одн. његов правни следбеник тражи заштиту за исти проналазак у све већем броју држава.

Настојање да се рационализује поступак патентирања истог проналазак у више држава, резултирало је једним бројем међународних конвенција, међу којима су најважније Уговор о сарадњи у области патената и Конвенција о издавању европских патената. Као последица улоге коју имају у извршавању ових конвенција, али и због значаја за националну и регионалну привреду, Завод за патенте и жигове САД, Јапански завод за патенте и Европски завод за патенте претворили су се у стубове глобалног патентног система, од којих, *de iure* или *de facto*, непосредно или посредно, зависи патентирање једног проналазак у великом броју држава у свету. Те патентне управе формирају тзв. патентну трилатералу која данас посрће под теретом нагомиланог посла, за који се предвиђа да ће у будућности наставити да расте.

Криза управног капацитета трилатерале истовремено представља административну кризу глобалног патентног система, те потре-

---

⁶² Одборима Конгреса САД је 2005. године већ поднесен Предлог закона о патентној реформи, који по речима предлагача – конгресмена Ламар С. Смита представља најсвеобухватнију измену америчког патентног права од кад је Конгрес донео Закон о патентима 1952. године. Битно је да се овај предлог наслања на резултате Извештаја Федералне трговинске комисије из 2003. године, и Извештаја Националне академије наука из 2004. године. Предлог, поред осталог, обухвата: усвајање система „првог пријавиоца“, одн. напуштање система „првог и правог проналазача“, и обавезу службеног објављивања свих пријава поднесених у САД. Текст Предлога види на сајту Конгресне библиотеке <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c109:H.R.2795/>.

ба за њено разрешавање надилази политичке, економске и технолошке интересе појединих држава.

Међусобна сарадња патентних управа трилатерале се, за сада, ограничава на одређене техничке аспекте усавршавања претпоставки за ефикаснији рад. Суштинска сарадња, која би за циљ морала имати **међусобно признање резултата суштинског испитивања патентних пријава**, суочава се са једном великом препреком у виду значајних разлика у материјалном и процесном патентном праву, које примењују ове патентне управе. У материјалном патентном праву највећи проблеми произлазе из неусаглашености концепта права на патент (принцип првог пријавиоца насупрот принципу првог и правог проналазача), стања технике, новости проналаска и тзв. рока милости; у процесном патентном праву велики проблем представљају: јапанско право које оставља предуг рок проносиоцу пријаве да поднесе захтев за суштинско испитивање пријаве патента, као и америчко право са својим посебностима у погледу службеног објављивања пријаве и института провизорне пријаве.

Хармонизација патентног права САД, Јапана и Европске патентне организације услов је без којег се криза трилатерале, а тиме и глобална административна криза патентног система, не може решити. Актуелна настојања Светске организације за интелектуалну својину да припреми за усвајање међународни Уговор о материјалном патентном праву немају изгледа на скори и потпуни успех, јер су, у редовима представника неразвијених држава, преговори под хипотетичком сумње у оправданост основа актуелног система патентне заштите, као таквог.

Предвиђамо да ће САД, Јапан и Европска патентна организација, једностраним, али координисаним легислативним акцијама, предузети кораке ка даљој хармонизацији патентног права у оквиру трилатерале, и на тај начин ојачати претпоставке за суштинску оперативну сарадњу.

Slobodan Marković

GLOBAL ADMINISTRATIVE CRISIS OF THE PATENT SYSTEM

Summary

Examining the global patent system from the point of view of administrative bodies deciding on granting patents, the author points out at constant tension existing between the very complex patenting pro-

cedures and increase of filings of patent applications, on one hand, and limited institutional capacities of patent administrations, on the other hand.

Following the review of major international agreements serving the purpose of rationalization of the procedure for obtaining a patent for the same invention in more than one state, the explanation has been given of mechanisms establishing the three patent administrations – European Patent Office, United States Patent and Trademark Office and Japan Patent Office (the so called Trilateral) as informal pillars of the global patent system.

The light has been shed on risks vesting in actual trends exhibited in the mentioned three patent administrations in form of piling up pending applications, extended pendency periods, decrease of quality level of decisions etc.

It is stated that the solution of the problem is to be found in the systemic co-operation of the offices of the Trilateral, whereby such a co-operation is not possible for the time being due to significant differences in the procedural and substantive patent law applied by these offices.

After making a comparative analysis of major differences in patent law of the European Patent Organization, U.S.A. and Japan, the author expresses his doubt in respect of mechanisms of the World Intellectual Property Organization to provide any advanced level of international harmonization of patent law. It seems more probable that unilateral and co-ordinate legislative initiatives towards harmonization will have to be made by the European Patent Organization, U.S.A. and Japan.

Key words: *Patent. – Patent Cooperation Treaty. – European Patent Convention. – US Patents and Trademarks Office. – Japan Patent Office. – Trilateral Cooperation. – International harmonisation of patent laws. – European Patent Network.*